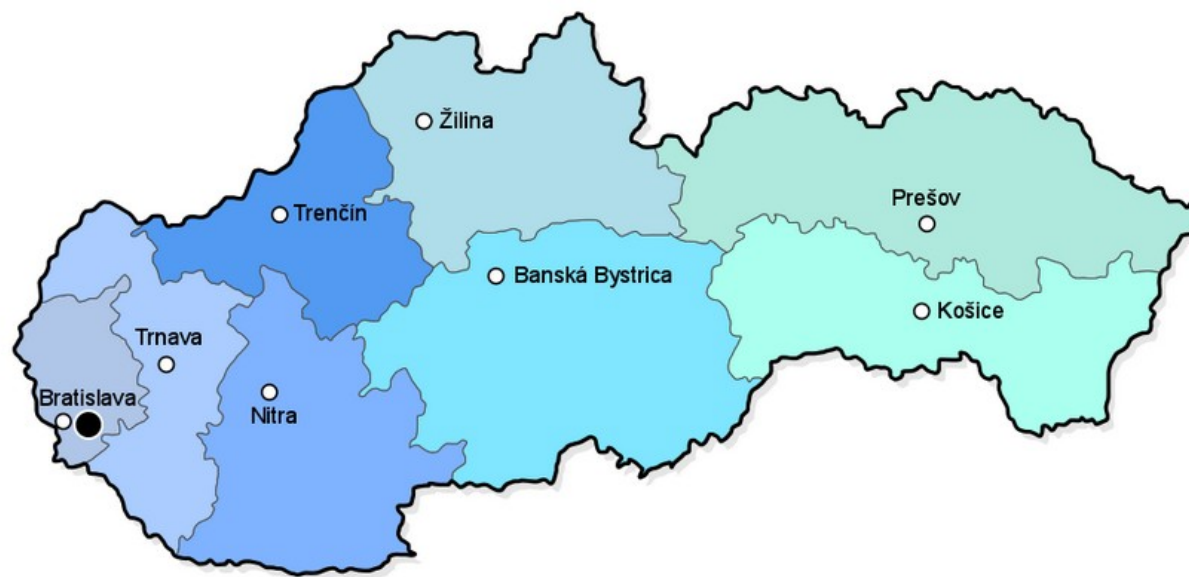

Štátna školská inšpekcia

Outdoorové vzdelávanie v školách

Eventualita vzdelávania vo vonkajšom školskom prostredí.

© Mgr. Daniela Hanzlíková

2020

Štátna školská inšpekcia

ŠIC Trenčín

Výhody outdoorového vzdelávania

- ❑ Outdoorové vzdelávanie **je aktívne učenie sa vonku v prírodnom prostredí.**
- ❑ Rozširuje horizonty a stimuluje nové záujmy.
- ❑ V školách sa stáva čoraz integrovanejším a bežnejším, aj napriek tomu, že drvivá väčšina učenia prebieha vo vnútri a je čisto teoretická.
- ❑ Nezávisle od toho, aká je konkrétna forma, outdoorové vzdelávanie prináša množstvo benefitov do ľudského života a rozvoja.
- ❑ Tento široký pojem zahŕňa školské projekty, rôzne adaptačné kurzy, školy v prírode, ale aj teambuildingové aktivity, programy osobnostného rozvoja, rôzne terapie a mnoho ďalšieho.
- ❑ **No aké sú benefity, ktoré prináša deťom?**

1. Stimulácia zdravia detí

Outdoorové vzdelávanie: - vonku sa deti omnoho viac hýbu,

- môže byť kľúčové v boji proti obezite,

- čas strávený vonku, má pozitívne účinky na mentálnu stránku ľudskej osobnosti.

2. Lepšie výsledky detí

Outdoorové vyučovanie: - deti dosahujú lepšie známky a výsledky vo všetkých odboroch,

- kognitívne schopnosti sa lepšie vyvíjajú mimo školskej triedy ako v nej.

3. Podporovanie komunikácie detí

Outdoorové aktivity: - zlepšujú komunikačné schopnosti detí, čo je obrovská zmena po rozprávaní v triede a písaní slohov, domácich úloh,

- podnecujú deti pracovať v skupinkách, komunikovať, riešiť problémy a viesť diskusie.

Vo vonkajšom prostredí všetko pôsobí úplne inak a je aj efektívnejšie.

4. Buduje komunitu

Outdoorová edukácia: - jej podstatou je komunita,

- deti sa stávajú samostatnejšie, často si nájdu nových kamarátov,
- deti nie je potrebné viesť, ani robiť úlohy za nich, len ich udržať sústredené a zamerané na cieľ,
- efektivita vzdelávania prepojená s praxou.

Komunitný zmysel sa posilňuje vďaka tomu, že žiaci sa snažia vytvoriť nielen najlepší možný zážitok pre seba, ale aj pre ostatných.

5. Utvára pozitívne spomienky na prírodu a rozvíja nové schopnosti

Outdoorové zážitky: - pozitívne spomínanie na zážitky a nové poznatky,
- schopnosti, ktoré by v klasickej školskej triede nezískali,
- pozitívnejší vzťah k prírode.

**Deťom sa zlepšujú schopnosti, menia sa názory, postoje, správanie. Stávajú sa zodpovednejšími
k životnému prostrediu, sú si vedomé svojej stopy na životnom prostredí
a stávajú sa aj zodpovednejšie celkovo.**

6. Outdoorové vzdelávanie buduje vlastnú kultúru

Všetky kultúry na svete zdieľajú niečo spoločné, väčšinou teda jazyk, hodnoty alebo niečo, čo ich definuje. Inak tomu nie je ani pri outdoorových aktivitách.

Deti, ktoré strávia nejaký čas v prírode, stačia aj 2-3 dni, si vytvoria svoju vlastnú kultúru, pretože už majú niečo, čo ich spája a čomu rozumejú len ony.

Ako si vytvoriť vlastnú outdoorovú aktivitu?

- ☐ Vytvoriť si vlastnú outdoorovú aktivitu nie je vôbec zložité, stačí si ujasniť, čo chcete deti naučiť a v akom prostredí ju chcete realizovať.
- ☐ Najdôležitejšie je však to, čo budete robiť.
- ☐ Výhodou outdoorového vzdelávania je, že neexistujú žiadne presne určené pravidlá.
- ☐ Snažte sa nerobiť veci, ktoré robíte aj v škole a využite na maximum, že máte okolo seba prírodné prostredie.

Najlepšie je nájsť niekoho, kto už outdoorové aktivity robí a inšpirovať sa jeho outdoorovým programom.

Veľa nápadov na využitie outdoorového vzdelávania môžete nájsť aj v metodickej príručke Moja prvá škola, ktorá je zameraná na žiakov prvého stupňa základnej školy.

Nájdete tu rôzne typy na aktivity založené na princípe outdoorového vzdelávania ako napríklad:

- ❑ modelovanie prírody, kde sa deti naučia na prechádzke rozdiel medzi stromom, kríkom a rastlinou,
- ❑ aktivita vhodná pri učení času - otváracie hodiny, kde deti majú za úlohu zistiť otváracie hodiny obchodov a iných prevádzok v okolí školy,
- ❑ aktivita Ako hlúpy Jano ku šťastiu prišiel, kde sa deti učia cez pohybové aktivity vonku násobilku.

Príprava na outdoorovú edukáciu nie je natoľko náročná, aby sme zvažovali jej realizáciu.

- ☐ Zo strany učiteľky si vyžaduje premyslenie cieľa, výber adekvátnych vzdelávacích aktivít (vrátane alternatív), zabezpečenie potrebných pomôcok, výber vhodného miesta konania, stručné a jasné vysvetlenie pravidiel, vhodné usmerňovanie detí počas aktivity a po jej realizácii aj jej patričné vyhodnotenie.
- ☐ Realizácia outdoorovej edukácie vyvoláva u detí pocit radosti, podporuje ich zdravý životný štýl, upevňuje sociálne kontakty, ponúka im bezpochyby intenzívnejšie zážitky.
- ☐ Uvedené pozitíva určite vyvážia väčšiu námahu, ktorú si aktivity realizované mimo interiéru školy zo strany pedagogických zamestnancov školy vyžadujú.

Tvorivé podnety - ako môže vyzeráť trieda na školskom dvore

- ❑ Outdoorová trieda je pre mnohé deti stále niečo nezvyčajné, niečo s čím sa nemali možnosť stretnúť.
- ❑ Vyučovanie vonku, ale nemusí byť len kdesi ďaleko v lese, na výlete.
- ❑ Je možné si ho urobiť veľmi efektívne a pravidelne aj na školských dvoroch.

- ❑ Deti, ktoré trávajú príliš veľa času vo vnútri, majú zvýšené riziko získania poruchy pozornosti, depresie či úzkosti.
- ❑ Učením v prírodnom prostredí tomu dokážeme prirodzene predchádzať.
- ❑ Učenie v prírodnom prostredí na čerstvom vzduchu so sebou prináša množstvo výhod, ako napríklad to, že žiaci sú vytrhnutí z každodenného stereotypu.
- ❑ Na vzduchu im oveľa lepšie pracuje mozog, takže si učivo zapamätajú jednoduchšie a sú v tesnom kontakte s prírodou, ktorá už sama o sebe pôsobí na ľudí upokojujúco.

Ako si vytvoriť vlastnú outdoorovú triedu?

- ☐ Prvým krokom je rozhodnutie o tom, kde sa bude takáto trieda nachádzať. Môžete ju vytvoriť na školskom dvore alebo v neďalekom lese.
- ☐ Dôležitým bodom sú aj financie. Spravte si prehľad aktuálnych grantov, ktorými môžete zlepšiť podmienky vzdelávania u vás. Takáto trieda vôbec nemusí byť nákladná. Hlavné je vypracovať dobrý projekt a pustiť sa do jeho realizácie.
- ☐ Pokiaľ by ste nezískali finančné prostriedky na takúto triedu z grantov, požiadajte o pomoc rodičov detí alebo vedenie obce.
- ☐ Urobte si celý vizuálny plán realizácie triedy vo vlastnom prostredí. Ako by mala takáto trieda vyzeráť a čo by sa v nej mohlo nachádzať.
- ☐ Na postavenie outdoorovej triedy budete potrebovať množstvo šikovných rúk – možnosť spolupráce s rodičmi detí, prehĺbovanie vzájomných vzťahov.
- ☐ Nakoniec je trieda na svete a žiaci sa tu môžu vzdelávať.

Tipy na ľahko zhotoviteľné pomôcky - exteriér

1. Kamene namiesto lístočkov (1. – 7.r. ZŠ)

– využite oblé kamene na napísanie kľúčových slovíčok, na zopakovanie témy, na zobrazenie matematických znamienok pri výpočtoch a pod. Deti sa tak učia už pri príprave. U starších žiakov (5. – 7.r.) môžete prepojiť s orientáciou v teréne (na školskom dvore), keď podľa mapy hľadajú kľúčové slová / kamene resp. plnia rôzne tematické úlohy.

Materiál: kamene, fixky (nezmývateľné)

2. Šiškový vlhkomer (1. – 7.r. ZŠ)

Je vlhko? Je zima? Overte to. Stačí jedna šiška. Zaveste ju pod strechu, aby ste mohli sledovať iba vzdušnú vlhkosť. Nie dážď. Na ten máte zrážkomer. Nielen, že deti baví sledovať, ako sa zatváranie šišky mení v závislosti na vlhkosti vonku, ale hneď kladú otázky. Prečo to šiška robí? A ako to tá šiška robí?

Materiál: šišky, kovový drôtik, klinček

Doplnenie aktivity: Prečo sa šiška vo vode zatvorila?

Malý pokus – hodte do pohára s vodou otvorenú šišku. Do hodiny sa celkom zatvorí. Prečo? Šiška má pletivá, ktoré reagujú na vlhkosť (tzv. napučiavacia schopnosť pletív). Pokiaľ je šiška zelená, s ešte nezrelými semenami, je stále vyživovaná stromom a teda vlhká. Ako náhle ale semená dozrejú, strom šišku prestane vyživovať a ona vysychá. Na to práve zareagujú jej pletivá a šiška sa otvára, až potom môžu semená vypadnúť von. Pletivá zostávajú v šiške stále. Preto reaguje na vlhkosť a tým vznikajú tzv. hygroskopické pohyby. Šiška je plod a má zaistiť, aby sa strom čo najlepšie rozmnožil... to sa stane jedine tak, že sa semienka dostanú čo najďalej od materskej rastliny. Ak by stále visela na konári aj keď prší, semienka by iba popadali priamo dole, všetky naraz. Tam nie je veľa možností na rozširovanie, preto sa šiška zavrie a podrží si semienka až bude lepšie.

3. Zrážkomer (ZŠ)

Stačí zaváraninová nádoba alebo odrezaná PET fľaša s rovným dnom. Stupnicu v centimetroch namaľujete napr. liehovou fixkou. Nájdete vhodné miesto, kde prší a počkáte na dážď. Potom už môžete iba pozorovať, odčítavať a porovnávať, koľko ktorý deň napršalo.

Materiál: zaváraninová nádoba alebo odrezaná PET fľaša s rovným dnom, liehová fixka.

4. Zvukové pexeso

aktivita je vhodná na pochopenie spôsobov/potreby komunikácie medzi druhmi.

- ☐ Môžeme si vybrať tematicky vyhovujúcu skupinu živočíchov (napr. vtáky, žaby a iné), na ktorej princíp vysvetlíme.
- ☐ Všeobecne sa rozprávame o tom, že živočíchy sa dorozumievajú aj zvukmi – každý druh vydáva iný zvuk a taktiež sa zvuk líši aj v rámci druhu podľa typu výpovede (výstražný, uvítací a pod.).
- ☐ Potom sa na živočíchy zahráme. Každé dieťa dostane jednu nádobku, do ktorej sa nepozerá, len ňou hrkoce a hľadá niekoho, koho nádobka vydáva rovnaký zvuk.
- ☐ Môžu sa hľadať dvojice (najjednoduchšia verzia), trojice, alebo štvorice – obťažnosť zvolíme primerane veku detí.

Tip: Rovnaký zvuk dosiahneme nielen rovnakým druhom obsahu nádobky (slnečnicové semienka), ale aj ich množstvom (do všetkých napr. po 10 ks). Obsah nádobiek môžeme tiež prispôbiť potrebám učiva – napr. pri téme „lúka“ zvolíme typicky lúčne semienka/plody a pod.)

Materiál: rovnaké nepriehľadné nádobky (napr. plastové od Kinder vajíčok), počet kusov podľa počtu detí,

Rôzny obsah: semienka (sezam, slnečnica, tekvica a iné), kamienky, plody (šišky, oriešky, šípky a iné) a iné.

5. Zalaminované listy

aktivita je vhodná na spoznávanie druhov stromov a krov resp. spoznávanie daného spoločenstva.

- ☐ Stačí si počas vegetačného obdobia nazbierať listy stromov a kríkov, dobre ich vylisovať (medzi knihami oddelené novinovým papierom) a potom zalaminovať do lesklej laminovacej fólie (musia byť krásne hladko vylisované, aby sa dobre laminovali).
- ☐ Takéto listy povystrihujeme (striháme min. 0,5 cm od okraja listu), predierkujeme dierkovačom a navlečíeme na špagát (veľkosti min. 65 cm, aby prešiel aj cez veľkú hlavu).
- ☐ Listy potom pred aktivitou vyberieme / triedime podľa potreby (napr. jedna skupina lužný les, druhá karpatský bukový les).
- ☐ Aktivitu môžeme robiť podobne aj s rastlinami (xerotermy a pod.)

Materiál: laminovacie fólie lesklé (veľkosť a počet podľa veľkosti a počtu listov), laminovačka, vylisované listy rôznych stromov a krov, resp. vylisované byliny, nožnice, špagát.

Vedci zistili, že ak učitelia naberú odvahu a vezmú deti na vyučovanie von, pomôže to deťom nielen v danom okamihu, ale aj hodiny po návrate do tried.

- ☐ Učenie vonku v porovnaní s bežným vyučovaním v triede, zvyšuje záujem žiakov o daný predmet.
- ☐ Podporuje ich vnútornú motiváciu a napomáha pri uchovaní získaných informácií dlhšie.
- ☐ Medzi žiakmi je táto forma výučby u nich populárnejšia.
- ☐ Schopnosť sústrediť sa, menej stresu, pocit šťastia a pohody, to všetko vplýva na to, ako sa deti ku škole stavajú.

❑ **Deti potrebujú aj nejaký čas na to, aby spracovali získané informácie, nielen ich stále zahlcovať ďalšími.**

Práve pobyt vonku môže byť tým správnym prostriedkom, ktorý dokáže zvýšiť kapacitu detí na prijímanie nových informácií.

❑ **Všetky tieto výskumy sú len ďalším potvrdením, že deti potrebujú prírodu možno oveľa viac, než si myslíme.**

Budúcnosť musí priniesť odpovede na otázku, aký ďalší prínos môže príroda deťom ešte priniesť.

Nateraz sa však zdá, že na to, aby sme dosiahli výrazné zmeny nepotrebujeme až tak veľa.

Deťom príroda tak veľmi chýba, že aj keď ich zoberieme niekam, čo nie je bohatým voňavým lesom, ale len obyčajná zelená plocha, už aj vyučovanie v takomto jednoduchom prostredí sa tak zásadne zmení a to by mal byť pre nás jeden veľký výkričník.

Použité zdroje

- ❑ Fedorko V., Piskura V. (eds.). 2018: *Možnosti outdoorovej edukácie v predprimárnom vzdelávaní, ZOBBER MA VON - nekonferenčný vedecký zborník príspevkov*. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2018. ISBN: 978-80-555-2031-5. Dostupné na internete: <http://omep.sk/wp-content/uploads/2013/03/Mo%C5%BEnosti-outdoorovej-eduk%C3%A1cie-v-predprim%C3%A1rnom-vzdel%C3%A1van%C3%AD-ZOBBER-MA-VON-nekonferen%C4%8Dn%C3%BD-zborn%C3%ADk.pdf>
- ❑ Učenie (sa) vonku nás baví – nápady, tipy a rady pre pedagógov základných škôl. Dostupné na internete: https://daphne.sk/wp-content/uploads/2019/11/BRDS_prirucka_FINAL.pdf
- ❑ Andreasen T., Fedorko V., Gerka V., Jackson M., Jadvišová V., Kahan J., Käosaar K., Kondimäe K., Kováčová A., Lilienthal M., Markeprand S. E., Miňová M., Robinson M., Staples-Rolfe R., Sýkorová J., Šepeláková L., Tiits T., Valachovičová M. 2018. *Take me out, Príručka ako podporiť deti v trávení času vonku a v prírode*. Prešov: INAK, občianske združenie, 2018. ISBN: 978-80-972996-0-6.
Dostupné na internete: <http://takemeoutproject.eu/wp-content/uploads/2018/04/TMO-handbook-SK.pdf>
- ❑ <https://komenskehoinstitut.sk/webinare/>
- ❑ <http://www.mojaprvaskola.sk/metodika/>